

Šľachtiteľský program plemena bergschaf

Úvod šľachtiteľského programu:

Tento šľachtiteľský program je vypracovaný s ohľadom na Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1012 o zootecnických a genealogických podmienkach na plemenitbu čistokrvných plemenných zvierat, hybridných plemenných ošípaných a ich zárodočných produktov a na obchodovanie s nimi a ich vstup do Únie a ktorým sa mení Nariadenie (EÚ) č. 652/2014, smernice Rady 89/608/EHS a 90/425/EHS a zrušujú určité akty v oblasti plemenitby zvierat („nariadenie o plemenitbe zvierat“).

Šľachtenie plemena bergschaf vychádza zo Zákona č. 194/1998 Z. z. o šľachtení a plemenitbe hospodárskych zvierat a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o šľachtení a plemenitbe“) a Smernice Rady 89/361/EHS týkajúcej sa čistokrvných chovných oviec a kôz. Napĺňanie šľachtiteľského programu sa vykonáva v súlade so Zákonom č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov, Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 18/2012 Z. z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o identifikácii a registrácii oviec a kôz v znení vyhlášky č. 49/2015 Z. z., Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 18/2001 Z. z. o vykonávaní kontroly úžitkovosti, kontroly dedičnosti a testovania úžitkových vlastností, kontroly zdravia, kontroly dedičnosti a testovania zdravia, hodnotenia zovňajšku hospodárskych zvierat, o založení a vedení plemennej knihy, založení a vedení plemenného registra, vedení predpísanej evidencie a o overovaní pôvodu hospodárskych zvierat, Rozhodnutím Komisie 90/254/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre schvaľovanie organizácií a združení chovateľov, ktoré zakladajú alebo vedú plemenné knihy pre čistokrvné plemenné ovce a kozy, Rozhodnutím Komisie 90/255/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre zápis čistokrvných plemenných oviec a kôz do plemenných kníh; Rozhodnutím Komisie 90/256/EHS, ktorým sa stanovujú metódy pre monitorovanie úžitkovosti a posudzovanie genetickej hodnoty čistokrvných plemenných oviec a kôz, Rozhodnutím Komisie 90/257/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria schvaľovania čistokrvných plemenných oviec a kôz a používania ich spermy, vajíčok a embryí na plemenárske účely, Rozhodnutím Komisie 90/258/EHS stanovujúcim zootecnické certifikáty o pôvode čistokrvných plemenných oviec a kôz, ich spermy, vaječných buniek a embryí. Napĺňanie tohto šľachtiteľského programu sa musí vykonávať v súlade so štatútom plemenných kníh pre ovce chované na Slovensku. Tento šľachtiteľský program vychádza aj z dlhodobou stanovenými zásadami v predchádzajúcich štatútoch plemennej knihy pri šľachtení daného plemena na území Slovenskej republiky.

Napĺňanie a dodržiavanie tohto šľachtiteľského programu zaisťuje Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku – družstvo, ako chovateľská organizácia nesúca šľachtiteľský program podľa Nariadenia EPaR č. 2016/1012 a ako uznaná chovateľská organizácia podľa zákona č. 194/1998 o šľachtení a plemenitbe poverená Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky vedením plemennej knihy.

Šľachtiteľský program je sústava šľachtiteľských opatrení vedúcich k zmeneniu tých vlastností a znakov hospodárskych zvierat, ktoré rozhodujú o plnení cieľa chovu. Pri zachovaní zdravia a ekonomiky chovu. Na naplnenie šľachtiteľského programu sa stanovuje chovný cieľ.

Cieľom tohto šľachtiteľského programu je zvyšovanie genetickej hodnoty a úžitkovosti jedincov daného plemena na území Slovenskej republiky tak, aby mal nadväzovať na šľachtiteľské programy a chovné ciele v krajine pôvodu plemena a v ostatných krajinách Európskej únie. Tento šľachtiteľský program sa vzťahuje na územie Slovenskej republiky.

Charakteristika plemena

Polohrubovlnové plemeno s trojstrannou úžitkovosťou rozšírené najmä v Rakúsku, Nemecku a Taliansku. Je veľkého telesného rámca, rúno je biele, ale chovajú sa aj plemenné typy s hnedou, sivohnedou až čiernou vlnou. Pre plemeno sú typické dlhé a ovisnuté uši. Plemeno je odolné a nenáročné, vhodné pre intenzívnu reprodukciu, s dlhým plodným obdobím (polyestrické plemeno), vhodné pre produkciu ťažších jatočných jahniat. Plemeno je pre svoju skromnosť vhodné do horských oblastí. Veľmi dobre znáša drsné a daždivé podmienky.

Úžitkové vlastnosti

Hlavnou úžitkovou vlastnosťou je vysoká plodnosť dosahujúca 200 – 230 %. Hmotnosť bahníc 65 - 75 kg, baranov 90 – 110 kg. Vlna je polohrubá, sortimentov D/E – E. Ročná striž u bahníc je 4,5 - 5,5 kg, u baranov 6,0 - 7,5 kg, dĺžka vlny 15 – 20 cm a výťažnosť 60 - 70 %. Matky vynikajú dobrou produkciou mlieka, čo sa odráža v priemernom dennom prírastku (ďalej len „PDP“) jahniat. Živá hmotnosť jahniat vo veku 100 dní dosahuje 30 -35 kg . Produkciu mlieka za laktáciu dosahujú na úrovni 120 - 160 l. Plemeno je rané, do plemenitby sa zaraďujú jarky už v 8 - 10 mesiaci života.

Postup šľachtenia plemena

Šľachtiteľský program v chove oviec plemena bergschaf bude zameraný na zlepšenie produkčných a reprodukčných ukazovateľov. Cieľom je získať plemeno, ktoré bude v našich podmienkach dosahovať vysokú úžitkovosť, bude odolné, s pevným zdravím a dobrými pastevnými vlastnosťami.

V procese šľachtenia bude využívaná výhradne čistokrvná plemenitba so zámerom zlepšiť produkciu mlieka. Šľachtenie je založené na výbere najlepších jedincov do pozície rodičov ďalšej generácie. Na zabezpečenie rastu úžitkovosti cestou čistokrvnej plemenitby je potrebné sprísniť selekciu plemenných zvierat. Tá sa bude vykonávať na podklade údajov získaných v Kontrole úžitkovosti oviec a kôz (KÚOaK). KÚOaK sa riadi schválenou metodikou a každý chovateľ má právo si pre svoj chov zvoliť úroveň kontroly, v závislosti od úžitkového využívania svojho stáda.

Podľa metodiky sú v KÚOaK zbierané informácie o plodnosti, intenzite rastu a produkcii mlieka. Získané dáta sa okrem selekcie zvierat môžu používať aj na odhad plemenných hodnôt úžitkových parametrov vhodnými štatistickými metódami podľa metodiky schválenej Šľachtiteľskou radou. V chovoch sa môže využívať aj genomické hodnotenie plemenných zvierat. Uplatňovanie konkrétnych metód selekcie v rámci šľachtenia jednotlivých plemien oviec a kôz určí Šľachtiteľská rada oviec a kôz svojim uznesením. V ďalších rokoch, ak bude speňažovanie mlieka realizované aj s ohľadom na obsah zložiek mlieka, a ak bude záujem zo strany chovateľov, je možné vytvoriť systém na zber dát a odhad plemennej hodnoty pre obsah zložiek mlieka.

Rozširovanie strojového dojenia prináša potrebu venovať zvýšenú pozornosť morfológickým a funkčným vlastnostiam vemena. Tie sa stavajú dôležitým selekčným kritériom pre vhodnosť oviec na strojové dojenie. Z tohto dôvodu by mal byť vytvorený systém lineárneho hodnotenia vemena, s výhľadom na budúce genetické hodnotenie a odhad plemenných hodnôt.

Zlepšovanie úžitkových vlastností plemena je najefektívnejšie cez výber najlepších otcov nasledujúcej generácie. Možnosť vyššej intenzity selekcie a rozširovanie pozitívne selektovaných baranov je možné cez insemináciu. Prípadné širšie využitie inseminácie bude vyžadovať dôslednejšie hodnotenie a selekciu plemenných zvierat.

Pre zvýšenie dôveryhodnosti plemenných hodnôt je potrebné zvyšovať ich spoľahlivosť. V spolupráci s výskumnými organizáciami budú vypracované odporúčania pre zlepšenie štruktúry chovov, a to hlavne z hľadiska ich vzájomnej previazanosti cez referenčné zvieratá, aby sa zlepšila spoľahlivosť odhadov. Podmienkou zlepšovania spoľahlivosti je tiež presná a spoľahlivá evidencia zvierat, overenie pôvodu zvierat, presné merania a kvalitné vedenie všetkých databáz v rámci PK a KÚOaK. Plemenné hodnoty sa budú publikovať len ak ich spoľahlivosť dosiahne hodnotu vyššiu ako 0,5.

Kontrolu úžitkovosti oviec a kôz vykonáva Zväz chovateľov oviec a kôz na základe nariadenia EPaR 2016/1012 a poverenia Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, alebo ním poverená tretia strana. Výkon KÚOaK sa riadi metodikou schválenou orgánmi ZCHOK na to oprávnenými.

Plemenná kniha oviec sa riadi osobitným štatútom vypracovaným v súlade s platnou legislatívou a schválením orgánmi ZCHOK na to oprávnenými .

Geografické vymedzenie

Tento šľachtiteľský program je uplatňovaný výhradne na území Slovenskej republiky.

Plemenný štandard a chovný cieľ oviec plemena bergschaf chovaných v SR

Ukazovateľ		bergschaf
Základná charakteristika	<i>Plemenný štandard</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Veľký telesný rámec s dlhými končatinami, veľmi dobre chodivé. Pre plemeno sú typické dlhé a ovisnuté uši. • Vlna je polohrubá, sortimentov CD – DE. • Ovce aj barany bezrohé.
Úžitkové zameranie	<i>Plemenný štandard</i>	Plemeno s kombinovanou úžitkovosťou, s dlhým plodným obdobím (polyestrické plemeno) vhodné pre produkciu ťažších jatočných jahniat.
	Chovný cieľ	Prioritné zameranie: vhodné pre intenzívnu reprodukciu a produkcia stredne ťažkých až ťažkých jatočných jahniat a produkcia plemenných baranov.
Hmotnosť bahníc	<i>Plemenný štandard</i>	65 kg
	Chovný cieľ	75 kg
Hmotnosť plemenných baranov	<i>Plemenný štandard</i>	85 kg
	Chovný cieľ	100 kg
*Hmotnosť jariek	<i>Plemenný štandard</i>	50 kg
**Hmotnosť aukčných baranov	<i>Plemenný štandard</i>	65 kg
	Chovný cieľ	75 kg
PDP jahniat do odstavu – jahničky	<i>Plemenný štandard</i>	0,270 kg
	Chovný cieľ	0,320 kg
PDP jahniat do odstavu –baránky	<i>Plemenný štandard</i>	0,290 kg
	Chovný cieľ	0,350 kg
Jemnosť vlny	<i>Plemenný štandard</i>	33 – 40 µm sortiment CD až DE
Plodnosť na obahnenú ovcu	<i>Plemenný štandard</i>	140 %
	Chovný cieľ	170 %

*hmotnosť jahničiek do 1 roka musí byť minimálne 2/3 živej hmotnosti bahníc

**uvádzaná hmotnosť sa týka baranov vo veku nad 1 rok, do 1 roku musí mať baran minimálne 2/3 živej hmotnosti aukčného barana